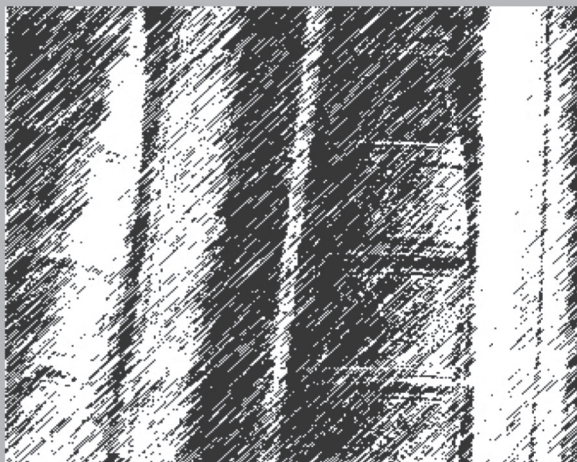

MARIUSZ WOŁOSZ

Rola szkół artystycznych w kształtowaniu środowiska kulturowego Bytomia

The role of art schools in creating Bytom's cultural environment

Abstract: The text is an attempt of synthetic depiction of the function and tasks of art schools in the creation of the cultural environment of the city. It presents two of Bytom's art schools — State Music School and State Ballet School, and their functioning.

Key words: cultural environment, art school, involvement in the culture.

Kształtowanie środowiska kulturowego, a więc kreowanie w danej zbiorowości społecznej systemu oddziałujących na jednostkę elementów kulturowych (Olechnicki, Załęcki, 1997, s. 214), w dobie społeczeństwa informatycznego i kultury popularnej zdaje się szczególnie ważnym zadaniem. Jego znaczenie jest jeszcze większe, jeśli dotyczy środowisk typowo robotniczych o nikłych tradycjach kulturowych i edukacyjnych. Do takich niewątpliwie należy miasto Bytom, od wielu dziesięcioleci zdominowane przez przemysł ciężki. Stwarzanie ofert kulturalnych w tym środowisku staje się przyczynkiem do świadomego uczestnictwa lokalnej społeczności w dorobku kulturowym, a w konsekwencji warunkuje rozwój jej kompetencji kulturowych (Ferenz, 2003, s. 28). Wchodzenie człowieka w kulturę zależne jest bowiem od bodźców intelektualnych i emocjonalnych otrzymywanych w procesie socjalizacji i edukacji, a także od uwarunkowań życiowych. W tym sensie proces ten każdorazowo przebiega inaczej (ibidem, s. 26), natomiast różnorodność dróg poznawania dóbr kultury tworzy indywidualną kompozycję kulturalną. Mowa tu o sferze kultury rozumianej w węższym znaczeniu — jako dziedzinie wartości pozbawionych zwykle praktycznej użyteczności, uprawianych i rozwijanych bezinteresownie, ze względu na związane z nimi wewnętrzne przeżycia (Kłoskowska, 2005, s. 66).

Uczestnictwo w kulturze rozumiane jako indywidualny udział w zjawiskach kultury oraz tworzenie nowych wartości i przetwarzanie istniejących (Tyszka, 1981, s. 138) zależne jest między innymi od takich cech społeczno-demograficznych odbiorców, jak: wiek, płeć, pochodzenie społeczne, miejsce zamieszkania, warunki materialne oraz wzorce rodzinne (Mika, 2003, s. 73). Takie dziedziny kultury, jak religia, sztuka i wiedza, zaczynają realizować się jednak dopiero wówczas, gdy zaspokojone zostaną potrzeby pierwotne i zredukowane wynikające z niezaspokojenia tych potrzeb napięcia (Kłoskowska, 2005, s. 89). Toteż w społeczeństwie borykającym się z trudnościami ekonomicznymi niezwykle istotne jest stwarzanie fundamentów rozwoju potrzeb wyższego rzędu poprzez umożliwienie uczestnictwa w kulturze, które nie wymaga specjalnego zaangażowania zarówno finansowego, jak i logistycznego (Malinowski, 2000, s. 185). Uczestnictwo w kulturze może natomiast sprzyjać rozwijaniu gustu będącego umiejętnością rozpoznania kultury prawomocnej — ukonstytuowanej przez istniejący system społeczny jako właściwej i pożądanej (Nosal, 2010, s. 21). Celem nadrzędnym tych działań będzie dążenie do tego, aby kontakty z kulturą stały się stylem życia odbiorców i miały charakter autoteliczny. Przemysław Nosal nazywa takie oddziaływania przemocą symboliczną, której efektem jest wyszukany gust. Człowiek nabywa go, poczynawszy od najmłodszych lat, poprzez nasiąkanie kulturą prawomocną (ibidem, s. 22). Owo nasiąkanie odbywa się między

innymi poprzez kontakty odbiorcy z przekazami symbolicznymi realizowanymi za pośrednictwem sformalizowanych instytucji bezpośredniego i pośredniego kulturalnego oddziaływania i ma najbardziej selektywny charakter (Mika, 2003, s. 75). Do takich instytucji zaliczyć można kina, teatry, biblioteki, muzea, filharmonie, a także szkoły artystyczne.

Na terenie Bytomia funkcjonują dwie szkoły artystyczne, które ze swą ofertą wychodzą daleko poza szkolne mury: szkoła baletowa oraz szkoła muzyczna. W podjętych badaniach starano się dociec, jaki jest udział tych placówek oświatowych w kształtowaniu środowiska kulturowego Bytomia. Proces ten rozumiano tutaj dwojako — jako stwarzanie oferty kulturalnej i pozyskiwanie odbiorców dóbr kultury, a także kreowanie wizerunku Bytomia jako miejsca znaczących wydarzeń kulturalnych.

Główny problem badawczy zawierał się w pytaniu: Jaka jest rola szkół artystycznych w kształtowaniu środowiska kulturowego Bytomia? Konkretyzując główny problem badawczy, sformułowano pytania szczegółowe:

- Jakie działania podejmują szkoły artystyczne w Bytomiu w celu popularyzacji kultury wysokiej w środowisku?
- W jakim stopniu szkoły artystyczne przyczyniają się do promowania kulturowego wizerunku miasta?

Badania przeprowadzono w dwóch szkołach: Ogólnokształcącej Szkole Baletowej im. Ludomira Różyckiego oraz Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej im. Fryderyka Chopina. Aby uzyskać odpowiedzi na postawione pytania badawcze, zastosowano analizę dokumentów oraz przeprowadzono wywiady z dyrektorami szkół. Pozwoliło to na rozpoznanie i analizę działań kulturotwórczych podejmowanych w obydwu placówkach. Zaznaczyć jednak należy, iż ten rodzaj działalności jest niedostatecznie udokumentowany. Braki w dokumentacji obejmują niejednokrotnie całe lata bądź wybrane aspekty omawianej działalności. W gromadzonych w badanych placówkach dokumentach koncentrowano się przede wszystkim na działaniach dotyczących osiągnięć wychowanków oraz tej aktywności edukacyjnej bądź artystycznej, która związana jest bezpośrednio z rozwojem zarówno uczniów, jak i pedagogów — dotyczy to między innymi udziału w prestiżowych projektach, konkursach, wydarzeniach artystycznych bądź organizowanych na terenie szkoły warsztatach. Udział uczniów w koncertach i spektaklach skierowanych do lokalnej społeczności, choć znajduje miejsce w archiwaliach, często traktowany jest raczej marginalnie. Znaleźć można zapisy w rodzaju „liczne koncerty z udziałem uczniów szkoły”, bez wyszczególnienia uczniów lub wydarzeń. Trudno dociec, jak duża grupa odbiorców wzięła udział w mających miejsce przedsięwzięciach kulturalnych, gdyż takie informacje nie są odnotowywane.

Kulturotwórcza rola Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. Fryderyka Chopina

Początki szkoły sięgają 1945 roku, kiedy to znany na Śląsku działacz i kompozytor — Stefan Marian Stoiński — zorganizował w Bytomiu Konserwatorium Muzyczne. Obejmowało ono wówczas Niższą Szkołę Muzyczną, Średnią Szkołę Muzyczną i Szkołę Umuzyczniającą. Młodzież uczyła się tam przeważnie gry na fortepianie, rzadziej na skrzypcach, niewielu uczniów wybierało naukę gry na innych instrumentach lub śpiewu solowego. Nauka w szkole była odpłatna. Po trzech miesiącach działania, po nagłej śmierci założyciela i dyrektora — Stoińskiego, szkoła zmieniła nazwę na Miejskie Konserwatorium Muzyczne. W roku 1947 roku została oddzielona od Konserwatorium Szkoła Umuzyczniająca. W związku z upaństwowieniem szkoły w 1950 roku Miejskie Konserwatorium podzielono na dwie szkoły muzyczne: stopnia niższego i średniego. Wrzesień 1951 roku to data rozpoczęcia działalności Państwowej Podstawowej Szkoły Muzycznej. Już w 1955 roku placówka ta stała się jedyną w kraju eksperymentalną 12-letnią szkołą muzyczną. Ostateczne zatwierdzenie jednolitej 12-letniej Państwowej Szkoły Muzycznej nastąpiło w 1957 roku. Od 1 września tamtego roku pełna nazwa szkoły brzmiała: Państwowa Szkoła Muzyczna Stopnia Podstawowego i Licealnego im. Fryderyka Chopina w Bytomiu.

Szkoła do dziś jest dwustopniowa i nauka w niej trwa 12 lat. Obecnie pełna nazwa szkoły brzmi: Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II Stopnia im. Fryderyka Chopina w Bytomiu. Dyrekcja szkoły, dbając o wszechstronny rozwój muzyczny swoich uczniów, zaprasza na gościnne występy najwybitniejszych artystów scen muzycznych Polski. W auli szkoły występowali między innymi: Cecylia Barczyk, Wiktor Breggy, Halina Czerny-Stefańska, Kaja Danczowska, Zbigniew Drzewiecki, Halina Growiec, Lidia Grychtolówna, Adam Harasiewicz, Barbara Hesse-Bukowska, Henryka Januszewska, Paweł Lewicki, Janusz Olejniczak, Regina Smendzianka, Edward Stankiewicz, Józef Stompel, Stanisław Szpinalski, Wojciech Światła, Wanda Wiłkomirska, Bolesław Woytowicz, Tadeusz Żmudziński, a także popularna grupa Skaldowie.

Obecnie w szkole funkcjonują dwie orkiestry: Polska Młodzieżowa Orkiestra Symfoniczna (80-osobowy zespół uczniów szkoły zarówno I, jak i II stopnia) oraz orkiestra dziecięca (składająca się z uczniów od IV klasy szkoły I stopnia do I klasy szkoły II stopnia — łącznie około

60 osób). Polska Młodzieżowa Orkiestra Symfoniczna jest często zapraszana przez władze miasta do uświetniania imprez jubileuszowych, takich jak 750-lecie nadania praw miejskich miastu Bytom czy 25-lecie pontyfikatu Jana Pawła II, bądź też towarzyszy wydarzeniom mniej oficjalnym, do jakich należy na przykład wybór Bytomianki Kwietnia 2005 Roku. W szkole funkcjonują także trzy szkolne chóry: kameralny, żeński i dziecięcy, oraz kilka zespołów kameralnych: 2 dęte kwartety fletowe, trio trąbkowe, kwintet dęty drewniany; 18 zespołów kameralnych smyczkowych i 4 zespoły kameralne (fortepiany). Najczęściej te właśnie zespoły wychodzą ze swymi artystycznymi propozycjami do lokalnej społeczności (zob. tabela 1 i 2).

Tabela 1

**Koncerty chóru kameralnego
Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. F. Chopina w Bytomiu
w latach 2001—2009**

Rok	Koncert
2001	koncert wraz z orkiestrą szkolną w Operze Śląskiej w ramach obchodów 100-lecia istnienia gmachu
2004	koncert w związku z uroczystością odsłonięcia tablicy ku czci G.G. Gorczyckiego w ramach obchodów 750-lecia miasta Bytom
2004	koncert w ramach Festiwalu Muzyki Nowej
2005	koncert pasyjny wraz z chórem żeńskim w Muzeum Górnośląskim w Bytomiu
2005	nagranie i koncert wraz z chórem dziecięcym; muzyka: Andrzej Marko; oratorium <i>Śląska baśń</i>
2005	koncert pamięci Jana Pawła II (wykonanie wraz z chórem żeńskim)
2005	wykonanie <i>Mszy górniczej</i> w Dąbrowce Wielkiej
2005	koncert wraz z chórem dziecięcym — wykonanie <i>Oratorium górniczego</i> w Katowicach Giszowcu
2006	koncert w związku z inauguracją roku akademickiego w Polsko-Japońskiej Wyższej Szkole Technik Komputerowych
2006	koncert w związku z inauguracją roku akademickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Śląskim w Katowicach
2007	koncert <i>Nieszpory górnicze</i> w katedrze katowickiej
2008	koncert kolęd w kościele pw. św. Jacka w Bytomiu
2009	koncert wraz z orkiestrą dziecięcą w ramach Dni Papieskich

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 2

**Koncerty chóru dziecięcego
Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. F. Chopina w Bytomiu
w latach 2004—2009**

Rok	Koncert
2004	koncert w ramach Festiwalu Muzyki Nowej
2005	nagranie i koncert wraz z chórem kameralnym; muzyka: Andrzej Marko; oratorium <i>Śląska baśń</i>
2005	koncert w ramach Barbórki w Katowickim Holdingu Węglowym S.A. w Teatrze Śląskim w Katowicach
2005	koncert wraz z chórem kameralnym — wykonanie <i>Oratorium górniczego</i> w kościele w Katowicach Giszowcu
2006	koncert <i>Oratorium</i> w kościele św. Tomasza w Sosnowcu
2006	koncert w Filharmonii Śląskiej w Katowicach
2008/2009	chór chłopięcy klas V szkoły I stopnia w spektaklu <i>Carmina Burana</i> przygotowanym przez Operę Śląską z Bytomia

Źródło: Opracowanie własne.

Działania podejmowane przez szkołę muzyczną można ująć w kilku kategoriach: skierowane do społeczności lokalnej — mieszkańców Bytomia, towarzyszące uroczystościom miejskim i odbywające się poza terenem miasta (tabela 3). Z punktu widzenia kreowania środowiska kulturowego miasta najważniejsze wydają się te działania, które wychodzą naprzeciw oczekiwaniom społeczności lokalnej, stwarzając okazję do uczestnictwa w kulturze. W Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej należą do nich między innymi: koncerty organizowane w Muzeum Górnośląskim, w kościołach (w tym także koncerty kolęd), szkołach, szpitalach, domach kultury, koncerty dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku, pensjonariuszy Domu Opieki Społecznej, występy otwarte towarzyszące miejskim uroczystościom, takim jak Dni Bytomia, inauguracja roku akademickiego, Dzień Edukacji Narodowej. Szczególnie cenne zdają się koncerty dla najmłodszych — przedszkolaków; każdego roku odbywa się tych koncertów kilkanaście, a uczestniczy w nich około 1 200 dzieci. Szkoła stwarza także okazje do obcowania z muzyką innym, starszym dzieciom. Służą temu na przykład koncerty w Operze Śląskiej kierowane do uczniów bytomskich gimnazjów i koncerty w Bytomskim Centrum Kultury przeznaczone dla uczniów szkół podstawowych. Placówka organizuje również okolicznościowe koncerty dla rodzin z okazji Dnia Matki i Dnia Ojca oraz Dnia Babci i Dnia Dziadka. We wszystkich tych wydarzeniach uczestniczą przede wszystkim zespoły kameralne działające w szkole. Często uczniowie zapraszani są także do przygotowania oprawy muzycznej różnego rodzaju projektów, na przykład organizowanych w Piekarach Ślą-

skich „Spotkań z psychologią”. Dotyczy to najczęściej indywidualnych występów młodych artystów.

Tabela 3

Liczba skierowanych do środowiska lokalnego wydarzeń artystycznych z udziałem Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. F. Chopina w Bytomiu w latach 2009—2012

Rok szkolny	Koncerty na rzecz społeczności lokalnej	Koncerty towarzyszące uroczystościom	Koncerty poza miastem
2008/2009	25 (w tym 12 koncertów dla dzieci w wieku przedszkolnym)	6	29
2009/2010	8	14	21
2010/2011	9	4	5
2011/2012 (pierwsze półrocze)	10	2	10

Źródło: Opracowanie własne.

Dostrzeżono także starania szkoły zmierzające do umiejscowienia kultury wyższej w sferach publicznych, takich jak rynek miejski czy centrum handlowe. Można by powiedzieć, że w tym sensie szkoła, wychodząc do szerokiej publiczności, podejmuje próbę przekształcenia kultury wysokiej w kulturę masową, która w najogólniejszym znaczeniu odnosi się do „zjawisk współczesnego przekazywania wielkim masom odbiorców identycznych lub analogicznych treści płynących z nielicznych źródeł oraz do jednolitych form zabawowej, rozrywkowej działalności wielkich mas ludzkich” (Kłoskowska, 2005, s. 95). Przykładem takich działań jest również koncert w regionalnym radio, skierowany głównie do odbiorców kultury popularnej. Działalność kulturalna na rzecz społeczności Bytomia to także wydarzenia o mniejszym zasięgu, których adresatami są zamknięte grupy podczas organizowanych uroczystości i spotkań okolicznościowych (na przykład konferencja lekarzy).

Uwagę zwracają liczne koncerty uczniów szkoły muzycznej w Górnośląskim Centrum Rehabilitacji w Reptach Śląskich; każdego roku uczniowie kilkakrotnie występują przed pacjentami ośrodka. Młodzi muzycy koncertowali także w Zespole Szkół Specjalnych w Radzionkowie, Domu Seniora, Ośrodku Pomocy Społecznej, Centrum Onkologii, Domu Dziecka, przedszkolach oraz brali udział w koncertach charytatywnych. Poprzez takie działania szkoły kultura elitarna dociera do odbiorców, którzy w zdecydowanej większości pozbawieni są możliwości uczestniczenia w niej.

Szeroka działalność kulturalna jest także rozwijana na terenie samej szkoły, gdzie mają miejsce liczne recitale i popisy uczniów, w tym część otwartych dla szerszej publiczności. Wyraźnie dostrzegalna jest również działalność artystyczna zlokalizowana na terenie szkół muzycznych w innych miastach. Trudno jednak tutaj mówić o tworzeniu środowiska kulturowego, ponieważ działania te skierowane są do wyselekcjonowanej społeczności szkolnej. Trzeba jednak zaznaczyć, że uczniowie szkoły muzycznej także stanowią część społeczności Bytomia i w tym sensie można zwrócić uwagę na kształtowanie ich osobowości oraz przygotowywanie do uczestnictwa w kulturze. Gust uczniów szkoły muzycznej, o którym mówi Przemysław Nosal, już z racji zainteresowań młodych ludzi i ich codziennych kontaktów z kulturą symboliczną jest zdecydowanie bardziej ukształtowany niż gust przeciętnego mieszkańca. W niniejszych rozważaniach te działania szkoły, które skierowane są jedynie do uczniów, nie są więc traktowane jako kształtujące środowisko kulturowe.

W szkole podejmowane są również inne działania zbliżające uczniów do kultury i wiedzy o sztuce; organizowany jest Międzyszkolny Konkurs Wiedzy o Życiu i Twórczości Fryderyka Chopina, Międzyszkolny Konkurs Plastyczny „Słucham... Czuję... Widzę... Tworzę...” (prace powstają pod wpływem muzyki Fryderyka Chopina). Widoczna jest ścisła współpraca szkoły z innymi ośrodkami kultury w mieście, takimi jak Bytomskie Centrum Kultury i Opera Śląska.

Kulturotwórcza rola Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. Ludomira Różyckiego

Początek działalności Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej sięga 1946 roku. Powołana wówczas została Prywatna Szkoła Baletowa w Sosnowcu z siedzibą w Pałacu Dietla. Założycielką szkoły była Tacjana Wysocka (1894—1970), polska tancerka, choreograf, pedagog i publicysta. W 1948 roku szkoła artystyczna w Sosnowcu została przekształcona w Liceum Choreograficzne, a w styczniu 1950 roku upaństwowiona, podobnie jak warszawskie i gdańskie szkoły baletowe. W sierpniu 1955 roku placówkę przeniesiono do Bytomia i umieszczono w budynku Szkoły Muzycznej przy ulicy Moniuszki. Od lutego 1958 roku szkoła znajdowała się już we własnym gmachu przy ulicy Jagiellońskiej w Bytomiu, gdzie mieści się do dziś.

W latach 1968—1969 rozpoczęto rozbudowę i generalny remont budynku. W 1976 roku przy okazji obchodów jubileuszu 30-lecia szkoły nadano jej imię Ludomira Różyckiego, polskiego kompozytora i dyrygenta.

Podobnie jak szkoła muzyczna, również placówka baletowa uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych na terenie miasta, jednak w wyraźnie mniejszym stopniu (tabela 4).

Tabela 4

Liczba skierowanych do środowiska lokalnego wydarzeń artystycznych z udziałem Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. L. Różyckiego w Bytomiu w latach 2008—2011

Rok szkolny	Działania na rzecz społeczności lokalnej	Działania towarzyszące uroczystościom	Działania poza miastem
2008/2009	7	2	4
2009/2010	7	1	5
2010/2011	4	2	5

Źródło: Opracowanie własne.

Uczniowie bytomskiej szkoły baletowej biorą udział w takich wydarzeniach, jak inauguracja roku szkolnego, dożynki miejskie, koncerty bożo-

Tabela 5

Działalność artystyczna Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. L. Różyckiego w Bytomiu w roku szkolnym 2007—2008

Rodzaj działalności	Opis
Pokaz	wieczór hiszpański — Restauracja pod Czapłą
Koncert	festyn integracyjny „Słoneczne Wichrowe Wzgórze” — Stowarzyszenie Chorych na Stwardnienie Rozsiane — Siemianowice Śląskie, park
Koncert	miejskie dożynki
Pokaz	Dni Europy — Bytom, Rynek — parada oraz krótki pokaz dotyczący kultury Czech
Koncert	Międzynarodowy Dzień Wolontariuszy — Bytomskie Centrum Kultury
Koncert	Koncerty Bożonarodzeniowe w Gliwickim Teatrze Muzycznym oraz Bytomskim Centrum Kultury
Koncert	Opera Śląska — Międzynarodowy Dzień Tańca
Warsztat	warsztaty tańca klasycznego
Koncert	Dni Bytomia — Rynek
Koncert	Bytom — Centrum Handlowe M1

Źródło: Opracowanie własne.

narodzeniowe i charytatywne oraz pokazy okolicznościowe, na przykład z okazji Dni Europy. Podobnie jak szkoła muzyczna, i ta placówka przedstawia swoją propozycję artystyczną w miejscach publicznych, skupiających dużą liczbę zróżnicowanych odbiorców. Z myślą o lokalnej społeczności organizowane są także zajęcia otwarte z rytmiki dla nauczycieli czy pokazy artystyczne dla dzieci w Centrum Pediatrii i Onkologii. Kluczowym przedsięwzięciem artystycznym o charakterze środowiskowym jest doroczna Gala Baletowa organizowana we współpracy z Operą Śląską, Teatrem Rozrywki, Gliwickim Teatrem Muzycznym, Śląskim Teatrem Tańca oraz Zespołem Pieśni i Tańca „Śląsk”. Zestawienie wydarzeń artystycznych z lat 2007–2008, w których uczestniczyli uczniowie szkoły, zaprezentowano w tabeli 5.

W większym stopniu niż szkoła muzyczna szkoła baletowa przyczynia się do promowania kulturalnego wizerunku Bytomia poza granicami kraju. Służą temu cykliczne wydarzenia artystyczne, do których należą: Międzynarodowy Dzień Tańca na Śląsku, Międzynarodowy Konkurs Choreograficzny, Międzynarodowe Spotkania Młodych Tancerzy w Bytomiu, Dzień Tańca Nadrenii Północnej Westfalii w województwie śląskim. Wydarzenia te przyciągają tancerzy i choreografów między innymi z Pragi, Ostrawy, Budapesztu, Bratysławy, Mińska, ze Lwowa i z Essen oraz wielu miast Polski. Chcąc być mecenasem polskiej kultury, szkoła uczestniczy także w międzynarodowych projektach związanych z tańcem (tabela 6).

Tabela 6

**Uczestnictwo Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. L. Różyckiego
w Bytomiu w międzynarodowych projektach tanecznych**

Nazwa projektu	Opis projektu
Twins	Projekt 3-letni. Trzy państwa przygotowywały wspólny spektakl w układzie francuskiego choreografa J. Gallotty. Spektakl został przedstawiony w Essen i Bytomiu
Socrates-Comenius „Taniec łączący ludzi”	Czas trwania: 3 lata. Doniosłym wydarzeniem był polonez odtąńczony przez międzynarodową grupę na wielkim placu w Hiszpanii
L’art. Do la Danse	Projekt organizowany ośmiokrotnie. Polsko-niemieckie spotkania, wizyta w Heidelbergu
Współpraca ze szkołami europejskimi	Wspólne przedstawienia: <i>Apollo i Muzy</i> , <i>La Vivandiera</i> , <i>Bal Kadetów</i> , <i>Gioconda</i> , <i>Raymonda pas de dix</i> , a także wariacje prezentowane przez pojedynczych uczniów

Źródło: Opracowanie własne.

Placówka współpracuje z choreografami i pedagogami spoza kraju, zapraszając ich do prowadzenia warsztatów zawodowych. Przyciągają one ludzi zainteresowanych tańcem, a tym samym wpisują się w działania promujące miasto. Działania promujące taniec wyraźnie odcisnęły się na wizerunku regionu. Dowodem na to jest współrealizacja filmu promującego Bytom. Film ten prezentowany jest w wielu krajach świata podczas targów, wystaw itp.

Ważne zadania w zakresie propagowania kultury tanecznej w Polsce oraz wspomagania i promowania młodych talentów sztuki baletowej spełnia funkcjonujące przy szkole Stowarzyszenie Pro-Arte. Istotnym aspektem jego działalności jest także popularyzowanie szkoły. Stowarzyszenie ściśle współpracuje z samorządem lokalnym i regionalnym. Pro-Arte współorganizuje bardzo ważne dla całej społeczności tancerzy obchody Międzynarodowego Dnia Tańca, które odbywają się co roku w Operze Śląskiej w Bytomiu. W tym dniu soliści i zespoły baletowe z Polski i Europy spotykają się na bytomskich scenach.

* * *

Analiza działań badanych szkół wskazuje, iż mają one znaczący wkład w kształtowanie środowiska kulturowego Bytomia, gdyż docierają z dobrami kultury do wielu bardzo zróżnicowanych środowisk, także tych ubogich pod względem intelektualnym i kulturowym. Szczególną rolę odgrywa tu zwłaszcza Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna. Z opisanych działań szkół artystycznych wyłania się jednak tendencja do podejmowania kulturowych inicjatyw typu reaktywnego, będących odpowiedzią na inicjatywę innych podmiotów, na przykład jednostek organizacyjnych zabiegających o należytą oprawę artystyczną uroczystości. W takim kontekście kulturotwórczą rolę przypisać się winno raczej tym jednostkom, szkoły zaś traktować należałoby jedynie w kategoriach wykonawców zleconej usługi. Badane placówki podejmują jednak także wiele działań o charakterze proaktywnym, skierowanych głównie do młodszej części społeczności lokalnej.

Obydwie szkoły, wychodząc naprzeciw społeczności lokalnej, stają przed trudnym zadaniem, ponieważ proponują uczestnictwo w kulturze wysokiej, która wymaga swoistej kompetencji kulturowej zależnej od poziomu wiedzy o sztuce, postaw odbiorcy i jego nawyków recepcyjnych (Mika, 2003, s. 76). Działania tych szkół zmierzają ku temu, by zachęcić potencjalnego odbiorcę do wyjścia poza wybór kultury niskiej, masowej. Przy czym nie należy tu utożsamiać kultury masowej z kulturą wulgarną i najniższego poziomu (Kłoskowska, 2005, s. 95). Działalność badanych szkół można by w tym sensie określić mianem edukacji kulturalnej,

która obejmuje między innymi wychowanie do uczestnictwa w kulturze symbolicznej w drodze kształtowania wspomnianej kompetencji kulturalnej, stanowiącej psychologiczną podstawę aktywności jednostki w świecie kultury (Jakubowski, 2005). Z przeprowadzonych badań wynika, że szkoły artystyczne w Bytomiu przygotowują niecodzienną, elitarną propozycję kulturalną, docierają z nią do szerszych kręgów odbiorców, jednocześnie wychodząc im naprzeciw. Do działań propagujących kulturę wysoką z pewnością zaliczyć można te, które próbują przenieść tę kulturę do miejsc publicznych. Ważnym elementem działań kulturotwórczych jest także kształtowanie osobowości najmłodszej części społeczności lokalnej. Skierowana do najmłodszych bogata oferta ma sprzyjać ich nasiąkaniu kulturą prawomocną i determinować późniejsze wybory kulturowe młodych ludzi.

Bibliografia

- Arbiszewski K., 2011: *Uczestnictwo jednostek w kulturze. Uwagi na temat nowej dynamiki kultury na przykładzie melomanów i ewolucji nośników muzyki*. „Kultura i Społeczeństwo”, nr 1.
- Ferenz K., 2003: *Drogi kształtowania się kompetencji kulturowej*. „Edukacja”, nr 4.
- Jakubowski W., 2005: *Edukacyjny kontekst kultury popularnej, czyli poważne aspekty niepoważnej muzyki*. „Wychowanie Muzyczne”, nr 4.
- Kłoskowska A., 2005: *Kultura masowa*. Wyd. 4. Warszawa.
- Malinowski B., 2000: *Jednostka, społeczność, kultura*. Warszawa.
- Mika B., 2003: *Edukacyjne uwarunkowania uczestnictwa w kulturze*. „Bytomskie Zeszyty Pedagogiczne” [Bytom].
- Nosal P., 2010: *Style życia a uczestnictwo w kulturze. Pytanie o wzajemne relacje i metodologiczny punkt ciężkości w badaniach stylów życia*. „Kultura i Społeczeństwo”, nr 2.
- Olechnicki O., Załęcki P., 1997: *Słownik socjologiczny*. Toruń.
- Tyszką A., 1981: *Partycypacja kulturalna*. „Teksty”, nr 3.